

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра психіатрії і наркології

Силабус навчальної дисципліни

«Психофізіологія:

психологічні особливості професійного становлення в охороні здоров'я»

Обсяг навчальної дисципліни	Загальна кількість годин на дисципліну: 90 годин, 3 кредити ЄКТС. Семестр: II 1 рік навчання.
Дні, час, місце проведення навчальної дисципліни	За розкладом занять. Кафедра психіатрії і наркології Одеса, вул. Акад. Воробйова, 11
Викладач (-і)	Зав. каф., професор Опря Євген Васильович, д. мед. н. Доцент Донець Ольга Юріївна, к. мед. н. Доцент Горячев Павло Іліодорович, к. мед. н. Доцент Волощук Діана Анатоліївна, к. мед. н.
Контактна інформація	Е-mail: yoprya@yahoo.com , olgadonets1@gmail.com , pgor75@gmail.com , dianavoloshchuk88@gmail.com Консультації: Очні: четвер 15.00-17.00, субота 9.00-13.00 Онлайн: четвер 15.00-17.00, субота 9.00-13.00 (платформа ZOOM, Teams, Viber)

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися аудиторно (очно).

Під час дистанційного навчання комунікація здійснюється через платформу Microsoft Teams, а також через листування електронною поштою, месенджери Viber (через створені у Viber групи для кожної групи, окремо через старосту групи).

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення дисципліни - психофізіологічні механізми життєдіяльності, поведінки, розвитку, навчання та праці людини.

Згідно із сучасними науковими уявленнями психофізіологія являє собою галузь науки, яка вивчає закономірності співвідношення психологічного і фізіологічного для встановлення психофізіологічних механізмів життєдіяльності у поведінки, розвитку, навчання та праці людини.

Пререквізити і постреквізити дисципліни (місце дисципліни в освітній програмі):

Пререквізити: бізнес – планування в сфері охорони здоров'я та фармацевтичному бізнесі, економіка та організація охорони здоров'я та фармацевтичного бізнесу; інформаційно-аналітична підтримка в управлінні закладами охорони здоров'я; медичний та фармацевтичний менеджмент.

Постреквізити: стратегічний менеджмент; управління проєктами в медицині; фінансовий менеджмент; HR-менеджмент з циклом психології управління.

Мета дисципліни: засвоєння знань з психофізіології людини для подальшого їх практичного використання; надбання здатності аналізувати основні наукові погляди щодо

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра психіатрії і наркології

законів розвитку, закономірностей будови та функціонування нервової системи та організму в цілому.

Завдання дисципліни:

- формування знань про принципи роботи і структуру функціональних систем, їх онто- і філогенез, взаємозв'язки між функціональними системами, організмом і середовищем; оволодіння методологією наукового пізнання;
- розвиток умінь встановлювати гармонійні стосунки з природою на основі поваги до життя як найвищої цінності та всього живого як унікальної частини біосфери;
- мотивація здорового способу життя;
- формування умінь застосовувати теоретичні знання з метою професійного самовизначення у прикладних сферах людської діяльності;
- розвиток розумових здібностей та якостей особистості (пізнавального інтересу, спостережливості, уваги, пам'яті, теоретичного стилю мислення),
- прагнення до самоосвіти, самопізнання, самовдосконалення, самооцінки, самореалізації у різних видах діяльності;
- оволодіння технологією прийняття рішень, вільного вибору і дій у різних сферах життя;
- становлення наукового світогляду;
- формування емоційно-ціннісного ставлення до природи, до себе, до людей, до загальнолюдських духовних цінностей.

Очікувані результати

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

Знати:

- історичний розвиток науки, її стан на сучасному етапі розвитку суспільства;
- основні закономірності існування живого;
- закони упорядкованості функціональних систем;
- етичні норми поведінки відносно інших людей і відносно природи.

Вміти:

- застосовувати теоретичні знання на практиці та при вивченні інших психологічних дисциплін;
- аналізувати основні погляди на структуру і роботу функціональних систем в організмі людини;
- використовувати знань з психофізіології при вивченні курсів клінічних дисциплін;
- робити висновки, оперувати поняттями при поясненні явищ природи з наведенням прикладів, усвідомлювати необхідність ґрунтовних знань щодо охорони здоров'я людини та охорони оточуючого середовища.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форми і методи навчання

Дисципліна буде викладатися у формі лекцій; практичних занять; організації самостійної роботи здобувача.

Методи навчання.

Лекція.

Практичні заняття: словесні методи: бесіда, пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій; наочні методи: ілюстрація (у тому числі мультимедійні презентації); практичні методи: виконання тестових завдань, вирішення ситуаційних завдань; відпрацювання практичних навичок з надання медико-психологічної допомоги.

Самостійна робота: самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра психіатрії і наркології

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Психофізіологія як наука, її предмет і задачі.

Проблеми співвідношення мозку і психіки. Системні основи психофізіології.

Тема 2. Методи психофізіологічних досліджень.

Електро- і магніто-енцефалографія. Метод викликаних потенціалів. Реєстрація електричної активності шкіри. Реєстрація показників серцево-судинної системи. Реєстрація реакції очей. Поліграфні дослідження. Самооцінка психофізіологічного стану.

Тема 3. Психофізіологія сприйняття.

Психофізіологія сенсорних процесів, властивості сенсорних систем. Механізми переробки інформації в сенсорній системі.

Тема 4. Психофізіологія уваги і пам'яті.

Орієнтувальний рефлекс і орієнтувальна дослідницька діяльність. Нейрофізіологічні механізми уваги. Методи вивчення уваги. Класифікація видів пам'яті, механізми, фізіологічні теорії та біохімічні дослідження пам'яті.

Тема 5. Психофізіологія мислення і мови.

Електрофізіологічні кореляти мислення (нейронні та електроенцефалографічні). Психофізіологічні аспекти прийняття рішення. Психофізіологічний підхід до інтелекту.

Тема 6. Керування рухами.

Загальна інформація про нервово-м'язову систему. Функціональна організація довільного руху. Електрофізіологічні кореляти організації рухів.

Тема 7. Психофізіологія емоцій та потреб.

Індивідуальні особливості, вплив емоцій на діяльність. Психофізіологія потреб: визначення і класифікація, механізми виникнення потреб. Мотивація поведінки.

Тема 8. Психофізіологія станів людини.

Поняття стану людини. Психічний стан. Функціональний і психофізіологічний стан. Негативні стани.

Тема 9. Функціональні стани.

Визначення. Методи діагностики. Сон і сновидіння. Опис процесу, стадії, функціональне значення. Теорії сну. Нейрофізіологічні механізми регуляції сну та прокидання.

Тема 10. Психофізіологія свідомості.

Психофізіологічний підхід до визначення свідомості. Фізіологічні умови усвідомлювання подразників. Мозкові центри та свідомість. Змінені стани свідомості.

Тема 11. Перспективи розвитку психофізіології.

Психофізіологія та молекулярна генетика. Окремі галузі: вікова психофізіологія, психофізіологія професійної діяльності, порівняльна, диференціальна, клінічна психофізіологія. Застосування психофізіологічних досліджень в практиці.

Тема 12. Системні засади психофізіології.

Поняття та основні положення системного підходу. Концепція системного підходу Б.Ф. Ломова. Теорія функціональних систем П.К. Анохіна. Людина як цілісна біопсихосоціальна система.

Тема 13. Психофізіологія діяльності.

Поняття діяльності. Види і структура діяльності. Загальні характеристики та закономірності діяльності. Фактори ефективності діяльності. Працездатність. Психофізіологія професійної діяльності.

Тема 14. Психофізіологія адаптації.

Загальні уявлення про адаптацію. Види адаптації. Загальні закономірності адаптації. «Ціна» адаптації та дезадаптація. Адаптивність та адаптаційні можливості.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра психіатрії і наркології

Тема 15. Психофізіологічне забезпечення діяльності.

Поняття психофізіологічного забезпечення діяльності. Психофізіологічний відбір. Принципи та зміст алгоритму психофізіологічного забезпечення діяльності. Дослідницькі методи психофізіологічного забезпечення діяльності. Оптимізаційні методи психофізіологічного забезпечення діяльності.

Перелік рекомендованої літератури

Основна:

1. Дегтяренко Т.В., Ковиліна В.Г. Психофізіологія розвитку: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: УАїД «Рада», 2022. 327 с.
2. Корольчук О.Л. Посттравматичний стресовий розлад як новий виклик сучасній Україні. *Інвестиції: практика та досвід: науково-практичний журнал* / Чорноморський держ. ун-т ім. Петра Могили; ТОВ «ДСК Центр». Київ, 2016. С. 104–111.
3. Кузів О.Є. Психофізіологія: курс лекцій. Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 194 с.
4. Кучковський О.М. Великий практикум з фізіології людини і тварин: психофізіологія: лабораторний практикум для студентів освітнього ступеня «спеціаліст» напряму підготовки «Біологія». Запоріжжя: ЗНУ, 2016. 145 с.
5. Лісовенко А.Ф., Бедан В.Б. Психофізіологія: практикум (для самостійної підготовки здобувачів вищої освіти факультету психології, політології та соціології). Одеса: Фенікс, 2021. 75 с.
6. Опря Є.В., Пустовойт М.М. Можливості використання саморегуляції організму людини для досягнення психічного здоров'я. *Одеський медичний журнал*. 2019. № 6(176). С. 37-49.
7. Сучасні проблеми молекулярної біології: підруч. для студентів ВНМЗ України III-IV рівнів акредитації / Дубінін С. І. [та ін.]. Полтава: Укрпромторгсервіс, 2016. 395 с.
8. *Medical psychology* («Медична психологія»): підручник для студентів вищих навчальних закладів ВНМЗ IV рівня (англійською мовою) / під редакцією д.мед.н. Пустовойта М.М. [Пустовойт М.М., Опря Є.В., Донець О.Ю. та ін.]. Львів: Видавництво «Новий світ - 2000», 2021. 350 с.

Додаткова:

1. Горго Ю.П., Чайченко Г.М., Маліков М.В. Прикладна психофізіологія людини: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. - Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2005. 193 с.
2. Демчук О.В., Золотарьова О.А., Ковалик О.О. Вплив катастроф і війн на психічне здоров'я особистості та суспільства. Повідомлення п'яте: перетворення індивідуальної оперативної-бойової психічної травми на колективну соціально-психологічну, соціально-культурну. *Mental Health: Global Challenges of XXI Century* (2019) DOI: <http://doi.org/10.32437/IPSIProceedings.Issue-2019>
3. Кабанюк В.О., Гаврилькевич В.К. Психофізіологія: навчальний посібник. Львів: Новий Світ-2000, 2006. 200 с.
4. Кокур О.М. Психофізіологія: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 184 с.
5. Корольчук М. С. Психофізіологія діяльності: підручник для студентів вищих навчальних закладів / 2-е вид., випр. та доп. Київ: Ельга, Ніка-Центр, 2004. 400 с.
6. Макаруч М. Ю., Куценко Т. В., Кравченко В.І., Данилов С.А. Психофізіологія: навчальний посібник. Київ: ООО «Інтерсервіс», 2011. 329 с.
7. Маруненко І.М., Сіверс З.Ф., Бобрицька В.І., Неведомська Є.О. Анатомія, фізіологія,

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
 Кафедра психіатрії і наркології

еволюція нервової системи: навчальний посібник для студ. вищ. пед. навч. закл. Київ: КМПУ, 2007. 122 с.

8. Опря Є.В. Пароксизмальні механізми алкогольної залежності та синдрому відміни, ЕЕГ діагностика. *Вісник психіатрії та психофармакотерапії*. 2008. № 1 (13). С. 110-112.
9. Павліченко В.І., Пішак В.П., Булик Р.Є. Основи молекулярної біології: навчальний посібник. Чернівці: Медуніверситет, 2012. 388 с.
10. Психофізіологічне забезпечення бойових підрозділів в екстремальних умовах: метод. посібник / під ред. М.С. Корольчука. Київ: МОУ, 2001. 175 с.
11. Тітов І.Г. Вступ до психофізіології. Київ: Академвидав, 2011. 296 с.
12. Філіппов М.М. Психофізіологія людини: навчальний посібник. Київ: МАУП, 2003. 136 с.
13. Чайченко Г.М., Цибенко В.О., Сокур В.Д. Фізіологія людини і тварини: підручник для студ. біол. спец. вищ. навч. закл. Київ: Вища школа, 2003. 464 с.

Інформаційні ресурси

1. <https://www.nauka.ua/>
2. OMIM (Online Mendelian Inheritance in Man) – An Online Catalog of Human Genes and Genetic Disorders <http://omim.org/>
3. <http://psydilab.univer.kharkov.ua>
4. <https://psy-practice.com>

ОЦІНЮВАННЯ

Форми і методи поточного контролю:

- усний контроль: індивідуальне опитування за питаннями відповідної теми;
- письмовий контроль: оцінювання розв'язання ситуаційних завдань, повідомлень;
- тестовий контроль: оцінювання виконання тестових завдань за темами.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач бере активну участь у занятті; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей. Тестові завдання виконані в повному обсязі, всі 100% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання – повні та обґрунтовані. Здобувач вільно вирішує ситуаційні завдання, впевнено демонструє практичні навички за темою заняття та вірно інтерпретує отримані дані, висловлює власну креативну думку з теми завдання, демонструє творче мислення.
Добре «4»	Здобувач бере участь у занятті; добре володіє матеріалом; демонструє необхідні знання, але дає відповіді на запитання з деякими помилками; бере участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується основною навчально-методичною та науковою літературою; висловлює власну думку з теми заняття. Тестові завдання виконані в повному обсязі, не менш ніж 70% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання - загалом правильні, проте наявні деякі помилки у визначеннях. Здобувач вірно вирішує ситуаційні завдання, але допускає незначні неточності та демонструє

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра психіатрії і наркології

	більш стандартизовані практичні навички за темою заняття при вірній інтерпретації отриманих даних, висловлює власну думку з теми завдання, демонструє критичне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач іноді бере участь у занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на семінарських заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування виконано в повному обсязі, не менш ніж 50% відповідей є правильними, відповіді на відкриті питання - не логічні, з явними суттєвими помилками у визначеннях. Здобувач не достатньо володіє матеріалом для вирішення ситуаційних завдань, невпевнено демонструє практичні навички за темою заняття та інтерпретує отримані дані з суттєвими помилками, не висловлює свою думку з теми ситуаційного завдання.
Незадовільно «2»	Здобувач не бере участь у занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування не виконано. Ситуаційне завдання не виконано.

Форми і методи підсумкового контролю: залік.

Залік виставляється здобувачу, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях, виконав та захистив індивідуальне завдання та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Самостійна робота: самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять. Самостійна робота здобувача, яка передбачена в програмі, контролюється і оцінюється як результат підготовленості до відповідного заняття.

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо дедлайнів та перекладання:

- Пропуски занять з неповажних причин відпрацьовуються за розкладом черговому викладачу.
- Пропуски з поважних причин відпрацьовуються за індивідуальним графіком з дозволу деканату.

Політика щодо академічної доброчесності:

Обов'язковим є дотримання академічної доброчесності здобувачами, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є:

- використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра психіатрії і наркології

оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі;

- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікро-навушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо);
- проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- зниження результатів оцінювання індивідуального опитування, виконання тестових завдань, оцінки за розв'язання ситуаційних завдань, виконання індивідуального завдання, заліку тощо;
- повторне проходження оцінювання (тестових завдань, ситуаційних завдань, індивідуального завдання, заліку тощо);
- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові ситуаційні завдання, індивідуальні завдання, тести тощо);
- проведення додаткової перевірки інших робіт авторства порушника.

Політика щодо відвідування та запізнь:

Стан здоров'я: здобувачі хворі на гострі інфекційні захворювання, у тому числі на респіраторні хвороби, до заняття не допускаються. Запізнення на заняття – не припустимі. Здобувач, який спізнився на заняття, може бути на ньому присутній, але якщо в журналі викладач поставив «нб», він повинен його відпрацювати у загальному порядку.

Використання мобільних пристроїв:

Використання будь-яких мобільних пристроїв заборонено. При порушенні даного пункту здобувач має покинути заняття та в журналі викладач ставить «нб», яку він повинен відпрацювати у загальному порядку.

Мобільні пристрої можуть бути застосовані здобувачами з дозволу викладача, якщо вони потрібні для виконання завдання.

Поведінка в аудиторії:

Поведінка здобувачів та викладачів в аудиторіях має бути робочою та спокійною, суворо відповідати правилам, встановленим Положенням про академічну доброчесність та етику академічних взаємин в Одеському національному медичному університеті, у відповідності до Кодексу академічної етики та взаємин університетської спільноти Одеського національного медичного університету, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній та освітній роботі здобувачів вищої освіти, науковців та викладачів Одеського національного медичного університету.